ᲞᲠᲝᲚᲔᲢᲐᲠᲔᲑᲝ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲥᲕᲔᲧᲜᲘᲡᲐ, ᲨᲔᲔᲠᲗᲓᲘᲗ!

ᲙᲝᲛᲣᲜᲘᲡᲢᲘ

ᲒᲐᲫᲔᲗᲘ ᲒᲐᲛᲝᲓᲘᲡ 1920 ᲬᲚᲘᲡ 3 ᲘᲕᲜᲘᲡᲘᲓᲐᲜ

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲙᲝᲛᲣᲜᲘᲡᲢᲣᲠᲘ ᲞᲐᲠᲢᲘᲘᲡ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ, ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲡᲠ ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲡᲐᲑᲭᲝᲡ ᲓᲐ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲗᲐ ᲡᲐᲑᲭᲝᲡ ᲝᲠᲒᲐᲜᲝ

КОМУНИСТИ — ОРГАН ЦК КП ГРУЗИИ, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ГРУЗИНСКОЙ ССР

№ 242 (18484) ᲞᲐᲠᲐᲡᲙᲔᲕᲘ, 22 ᲝᲥᲢᲝᲛᲑᲔᲠᲘ, 1982 ᲬᲔᲚᲘ ᲤᲐᲡᲘ 3 ᲙᲐᲞ.

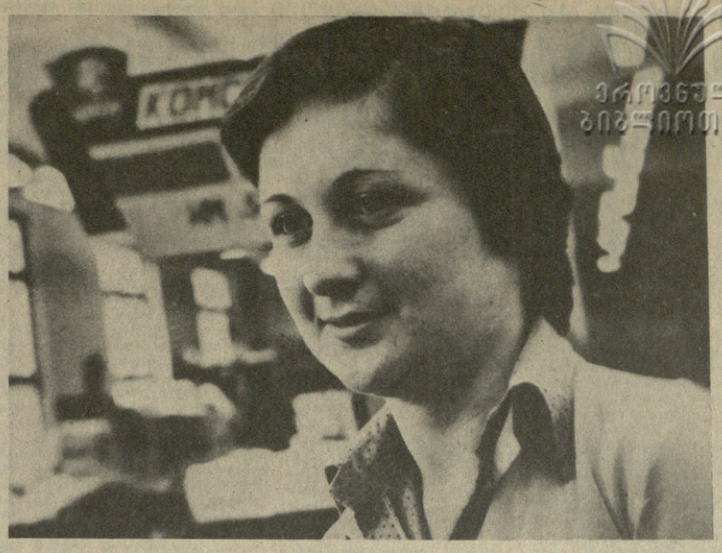

ᲛᲫᲚᲔ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘ ᲫᲛᲣᲠᲘ

ᲛᲝᲫᲛᲔ ᲮᲐᲚᲮᲔᲑᲘᲡ ᲛᲮᲐᲠᲓᲐᲛᲮᲐᲠ

Შ. Რ. ᲠᲐᲨᲘᲓᲝᲕᲘ,
ᲡᲙᲙᲐ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ ᲞᲝᲚᲘᲢᲑᲘᲣᲠᲝᲡ ᲬᲕᲠᲝᲛᲑᲘᲡ ᲙᲐᲜᲓᲘᲓᲐᲢᲘ, ᲨᲔᲖᲦᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲙᲝᲛᲞᲐᲠᲢᲘᲘᲡ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲛᲓᲘᲒᲐᲜᲘ

ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲡᲝᲪᲘᲐᲚᲘᲡᲢᲣᲠᲘ ᲠᲔᲡᲞᲣᲑᲚᲘᲙᲔᲑᲘᲡ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘ ᲡᲐᲛᲝᲪᲓᲔ ᲬᲚᲘᲡᲐᲐ. ᲑᲔᲜᲓᲠᲘᲐ ᲔᲡ ᲗᲣ ᲪᲝᲢᲐ? ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲘᲡ ᲗᲕᲐᲚᲡᲐᲠᲘᲡᲘᲡᲐᲜ, ᲔᲡ, ᲠᲐ ᲗᲥᲛᲐ ᲣᲜᲓᲐ, ᲓᲠᲝᲘᲡ ᲛᲪᲘᲠᲔ ᲛᲝᲜᲐᲪᲕᲔᲗᲘᲐ. ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲐᲡ ᲐᲮ. ᲡᲝᲩᲘ ᲑᲔᲠᲘ ᲨᲔᲛᲗᲮᲕᲔᲕᲐ, ᲠᲝᲪᲐ ᲘᲥᲛᲜᲔᲑᲝᲓᲐ ᲓᲐ ᲘᲜᲢᲔᲓᲠᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲒᲐᲜᲕᲘᲗᲐᲠᲓᲔᲑᲝᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐᲓᲐᲡᲮᲕᲐᲒᲐᲠᲘ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲡᲐᲮᲔᲚᲓᲔᲑᲘ. ᲛᲐᲗ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲡᲐᲮᲔᲚᲓᲔᲑᲘ ᲓᲐᲛᲧᲐᲠᲔᲑᲝᲓᲐ ᲐᲠᲘᲡ ᲛᲘᲡᲘ ᲣᲤᲚᲔᲑᲐ — ᲘᲛᲞᲔᲠᲘᲐᲡᲐ ᲗᲣ ᲤᲘᲜᲐᲜᲡᲣᲠᲘ ᲙᲐᲠᲗᲚᲘᲡ ᲓᲐᲜᲗᲘᲡ ᲓᲐᲛᲧᲐᲠᲔᲑᲐ. ᲛᲐᲗ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲣᲤᲚᲔᲑᲐ ᲣᲜᲓᲐ, ᲓᲠᲝᲗᲐ ᲛᲘᲪᲘᲠᲔ ᲛᲝᲜᲐᲪᲕᲔᲗᲘᲐ. ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲐᲡ ᲐᲮ. ᲡᲝᲩᲘ ᲑᲔᲠᲘ ᲨᲔᲛᲗᲮᲕᲔᲕᲐ, ᲠᲝᲪᲐ ᲘᲥᲛᲜᲔᲑᲝᲓᲐ ᲠᲘᲒᲝᲠᲘᲡ ᲓᲐ ᲙᲣᲚᲢᲣᲠᲘᲡ ᲓᲠᲝᲨᲘ ᲛᲘᲪᲘᲠᲔ ᲛᲝᲜᲐᲪᲕᲔᲗᲘᲐ. ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲘᲡ ᲐᲛ ᲛᲔᲒᲝᲑᲠᲝᲜᲗᲐᲜ ᲐᲠᲘᲡ ᲠᲘᲗᲘ ᲛᲝᲜᲐᲪᲕᲔᲗᲘᲐ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲪ ᲓᲐᲛᲝᲙᲘᲓᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲡᲐᲛᲘ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲘ ᲛᲘᲪᲘᲠᲔ ᲛᲝᲜᲐᲪᲕᲔᲗᲘᲡ ᲛᲘᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲘᲡ ᲐᲠᲘᲡ

მატერიალურ-ტექნიკურ ფასეულობათა გამოყენებას – მეტი კონტროლი

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭომ განიხილა საკითხი რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობისათვის განკუთვნილი სახსრებისა და მატერიალურ-ტექნიკურ ფასეულობათა არადანშნულებისამებრ გამოყენებისა და ამ საქმეში არსებული დარღვევების აღკვეთის ღონისძიებათა შესახებ. დადგენილებაში აღნიშნულია, რომ საქართველოს სსრ სოფლის მეურნეობის, ხალხოსტნეულის მეურნეობის სამინისტროები, აფხაზეთის ასსრ და აჭარის ასსრ მინისტრთა საბჭოები, სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის, რესპუბლიკის ქალაქებისა და რაიონების სახალხო დეპუტატთა სახლეთის აღმასკომები და აგროსამრეწველო გაერთიანებები მნიშვნელოვან ღონისძიებებს ახორციელებენ სოფლის მეურნეობისათვის განკუთვნილი სახსრებისა და მატერიალურ-ტექნიკურ ფასეულობათა უკეთ გამოყენების, საზოგადოებრივი მეურნეობების ფინანსური და ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის.

მოუხედავად ამისა, შემოწმებით გამოირკვა, რომ რესპუბლიკის 131 კოლმეურნეობიდან 113-ში (80 პროცენტი) და 101 სახელთა მეურნეობიდან 83-ში (81 პროცენტი) გამოვლინდა სოფლის მეურნეობისათვის განკუთვნილი სახსრებისა და მატერიალურ-ტექნიკური ფასეულობათა არადანშნულებისამებრ გამოყენების შეუწყვარებელი ფაქტები.

რესპუბლიკის მარტო 26 რაიონში კოლმეურნეობებისა და სახელთა მეურნეობების მიერ უსასყიდლოდ გაცემული 2.379,6 ათასი მანეთი სახალასნო ღირებულების შენობა-ნაგებობები (კლუბებისა და. კულტურის სახლების გარდა) სიაჯარო ქირის გადაუხდელად სარგებლობს სხვადასხვა ორგანიზაცია. კასპის რაიონის კავთისხევის სახელთა მეურნეობის შენობა, რომლის სადალასნო ღირებულება 94,3 ათასი მანეთია, სიაჯარო ქირის გარეშე აქვთ დაკავებული რიაკვშორის სოფელ ახალქალაქის გაქირობის გაერთიანების, „საქმაზშენის“ კანტორას, საწარმოო გაერთიანება „საქნავთობის“ საძინებო სამმართველოსა და აფთიაქს. ასევე ქირის გარეშე აქვთ დაკავებული საგარეჯოს რაიონის სოფელ კაკაბეთის კოლმეურნეობის 52,5 ათასი მანეთი სადალასნო ღირებულების შენობა ჩაკაკვშორის მაღაზიას, სოფელ ნინოწმინდის კოლმეურნეობის 17760 მანეთი სახალასნო ღირებულების შენობა-მაღაზიასა და სამეფიციონო პუნქტს, გორის რაიონის სოფელ ბერშუეთის კოლმეურნეობის 50 ათასი მანეთი სადალასნო ღირებულების შენობა — რაიონის. საყოფაცხოვრებო მომსახურების სამმართველოს. ასეთი ფაქტებია კასპის, საგარეჯოს, გორის, გურჯაანის, მცხეთის, სიღნაღის, ზესტაფონის, თელავის, ცხინვალის, მაიაკოვსკის, სამტრედიისა და სხვა რაონებში.

გეგეჭკორის ტუნგის საბჭოთა მეურნეობის მიერ (დირექტორი — ამხ. კიკალიშვილი) 1981-1982 წლებში აშენებულ 12-12-ბინიანი 2 სახლის 23 ბინაში გეგეჭკორის რაიონის სახალხო დეპუტატთა საბჭოს აღმასკომის (ამხ. ასათიანი) გადაწყვეტილებით შესახლებულია სხვა ორგანიზაციების მუშა-მოსამსახურეები; ასევე სილნაღის რაიონის წნორის მსხვილფეხა რქიანი პირუტყვის გამოსაზრდელი და სასუქმბელი საცდელი ექსპერიმენტული კომპლექსის მიერ 1980 წელს აშენებულ სამ საცხოვრებელ სახლში შესახლებულნი არიან სხვი პირები, რომელთაც არავითარი კავშირი არა აქვთ აღნიშნულ ორგანიზაციასთან.

მთელი რიგი საზოგადოებრივი მეურნეობები დიდ ზარალს განიცდიან შეძენილი ძირითადი ფონდების სხვა ორგანიზაციებისათვის უსასყიდლოდ გადაცემის მიზეზით. წითელწყაროს რაიონის სოფელ ჯაფარიძის კოლმეურნეობამ 1982 წელს რაიონის კინოფიკაციის განყოფილებას აუნაზღაურებლად გადასცა 11,3 ათასი მანეთი სახალასნო ღირებულების კინოდანადგარი, ვანის რაიონის ზენდრის მეკვეხეობის საბჭოთა მეურნეობამ 5 სული ძროხა გადასცა კურორტ ამაღლებას, ქობულეთის რაიონის ჩაქვის საბჭოთა მეურნეობამ ქობულეთის სარემონტო-სამშენებლო სამმართველოს და საკოლმეურნეობათაშორისო სასწავლო კომბინატს—2 სატვირთო ავტომობილი, ხოლო სოფელ ქვედა აქვავის კოლმეურნეობამ ამავე რაიონის კაქურიგბამბულების რაიონულ განყოფილებას — 48,1 ათასი მანეთი სახალასნო ღირებულების ავტომატური სატელეფონო სადგური. ამგვარი ფაქტები გამოვლინდა მახარაძის, ცაგერის, ჭარელის, ზესტაფონის, მაიაკოვსკის, ყვარლის, სამტრედიისა და სხვა რაიონებში.

რესპუბლიკის საზოგადოებრივ მეურნეობებში კვლავ გრძელდება დაუგეგმავი ობიექტების მშენებლობა, რაზეც უკანონოდ იხარჯება სახელმწიფო სახსრები.

ზოგიერთი კოლმეურნეობა და საბჭოთა მეურნეობა ქანონის უხეში დარღვევით უნაზღაურებს დაჭრიგებულ მუშებს შესრულებულ სამუშაოთა ღირებულებას.

ჯერ კიდევ მთლიანად არ არის აღმოფხვრილი სამტატო დისციპლინის დარღვევის შემთხვევები. შემოწმებულია 26 რაიონის საზოგადოებრივ მეურნეობებში შტატის გადამტებები ირიცხებოდა 187 თანამშრომელი, რომელთა შენახვისათვის 1981 წელს და 1982 წლის 6 თვეში უკანონოდ დაიხარჯა 94 ათასი მანეთი.

შემოწმებით გამოვლინდა შრომის ანაზღაურებისათვის გათვალისწინებული სახსრების არადანშნულებისამებრ ხარჯვის ფაქტები. კოლმეურნეობები და საბჭოთა მეურნეობები კვლავ დიდ თანხებს უხდიან ნებაყოფლობით საზოგადოებებს.

რაიონების სახალხო დეპუტატთა საბჭოების აღმასკომები ჯეროვან ყურადღებას არ უთმობენ სოფლის მოსახლეობის კულტურულ-საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესებას, ამასთან არადანშნულებისამებრ ხარჯავენ საკოლმეურნეო სახსრებს.

ზოგიერთი კოლმეურნეობა და საბჭოთა მეურნეობა ფორმალურად ეკიდება ახალგაზრდობის სასწავლებლებში გაგზავნისა და მათი შრომითი მოწყობის საქმეს, თუმცა ამ მიზნით მნიშვნელოვან თანხებს ხარჯავს. კასპის რაიონის საზოგადოებრივ მეურნეობებში სამეშაოდ არ დაბრუნებული 9 კურსდამთავრებული ახალგაზრდა, რომლებმაც ცხაკაენდის სახით 16,2 ათასი მანეთი მიიღეს, გეგეჭკორის რაიონის დიდი ჭყონის საბჭოთა მეურნეობამ კი შესაფერისი ადგილების უქონლობის მიზეზით არ მიიღო 11 კურსდამთავრებული, როცა მათი სწავლებისათვის გაღებული აქვს 4,620 მანეთი. ანალოგიური მდგომარეობაა მცხეთის, ცხინვალის, წულუკიძის, მახარაძისა და სხვა რაიონებში.

აღნიშნული და სხვა სერიოზული დარღვევები არ იქნებოდა, საქართველოს სსრ სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, საქართველოს სსრ ხალხოსტნეულის მეურნეობის სამინისტრო, აფხაზეთის ასსრ და აჭარის ასსრ მინისტრთა საბჭოები სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის, რესპუბლიკის ქალაქებისა და რაიონების სახალხო დეპუტატთა აღმასკომები და აგროსამრეწველო გაერთიანებები რომ ახორციელებენ თანამშრომლურ ღონისძიებებს სოფლის მეურნეობისათვის განკუთვნილი სახსრებისა და მატერიალურ-ტექნიკური ფასეულობათა ეფექტიანი გამოყენებისა და ნაკლოვანებათა აღმოფხვრის მიზნით.

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭომ საქართველოს სსრ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, საქართველოს სსრ ხალხოსტნეულის მეურნეობის სამინისტროს, აფხაზეთის ასსრ და აჭარის ასსრ მინისტრთა საბჭოების, გეგეჭკორის, სილნაღის, ყვარლის, კასპის, გულრიფშის, ქობულეთის, წითელწყაროს და საგარეჯოს რაიონების სახალხო დეპუტატთა საბჭოების აღმასკომებისა და აგროსამრეწველო გაერთიანებათა მიერ გაწეული შუამავლობა სოფლის მეურნეობისათვის განკუთვნილი სახსრებისა და მატერიალურ-ტექნიკური ფასეულობათა არადანშნულებისამებრ გამოყენების აღკვეთის საქმეში მიიჩნია არასაკმარისად, მათ დაეალათ მკაცრი შეფასება მისცეს თითოეული საბჭოთა და საბიუროო ხელმძღვანელი შუამავლის არასწორ დამოკიდებულებას სოფლის მეურნეობის განვითარებისათვის განკუთვნილი სახსრებისა და მატერიალურ-ტექნიკურ ფასეულობათა განაწილებისადმი და განახორციელონ რადიკალური ღონისძიებანი ამ საქმეში სრული სახელმწიფოებრივი წესრიგის დასამყარებლად.

საქართველოს სსრ სამინისტროებმა, სახელმწიფო კომიტეტმა და უწყებებმა სათანადო მითითებანი უნდა მისცენ შესაბამის ადგილობრივ ორგანიზაციებს, რათა მათ მიერ დაკავებული სასოფლო-სამეურნეო საწარმოთა შენობა-ნაგებობების გამოსყიდვამდე უზრუნველყონ ყოველთვიური სიაჯარო ქირის შეუფერებელი გადახდა.

საქართველოს სსრ სახალხო კონტროლის კომიტეტს, საქართველოს სსრ ფინანსთა სამინისტროს და სსრ კავშირის სახელმწიფო ბანკის საქართველოს რესპუბლიკურ კანტორას დაევალათ გააძლიერონ კონტროლი და ზედამხედველობა სოფლის მეურნეობისათვის განკუთვნილი სახსრებისა და მატერიალურ-ტექნიკურ ფასეულობათა მიზნობრივი გამოყენებისადმი. ამ საქმეში გამოვლენილ თითოეულ დარღვევაზე და კანონსაწინააღმდეგო მოქმედებას მისცეს უფაცრესი შეფასება, თუ საჭირო გახდა, საკითხი განსახილველად შეიტანონ საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოში.

სოფლის მეურნეობისათვის განკუთვნილი სახსრებისა და მატერიალურ ფასეულობათა არადანშნულებისამებრ გამოყენებისადმი ამ საქმეში ადგილობრივ ორგანიზაციებისა და ადგილობრივ ხელისუფლების ორგანოთა მხრივ ფაქტიურად ნებადართული ანგარიშგებანი ასევე ადასტურებენ, რომ ეს ფაქტები ფართოდ გავრცელებულ მოვლენად ქცეულა. ეს ფაქტები ადასტურებენ, ასევე, ამ საქმეში ადგილობრივ ხელისუფლებისა და ორგანიზაციების ფუნქციონერთა ბოროტ ნებას,

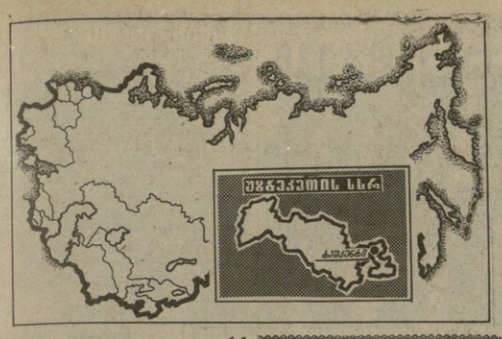

Салом, Узбекистан!

სალამი, უზბეკეთო!

სახალხო მეურნეობის კომპლექსში

ჩვენს რესპუბლიკაში განვლილი სამოცი წლის მანძილზე ღრმა და უფართოესი სოციალურ-ეკონომიკური და კულტურული გარდაქმნები განხორციელდა: ახლა თითქმის ძველი წარმოსადგენიც კი, რომ სულ ორი თაობის წინ ქვეყნის შრომწარმოებაში დაკავებული იყო ოცი ათასამდე კაცი, ესე იგი იმდენი, დღეს რომ ტაშკენტის საფეიქრო კომბინატსა და სატრაქტორო ქარხანაში მუშაობს.

ჩვენი რესპუბლიკა მდიდარია მრავალფეროვანი წიაღისეულით, მინერალური ნედლეულის რესურსებით, მაგრამ თავადინ სიმდიდრე მაინც მიწაა. საბჭოთა ხელისუფლების წლებში სამჯერ გიგიზარდა გასარწყავებული მიწების რაოდენობა. უკანასკნელ ხუთწლედებში საშუალოდ 500 ათასი ჰექტარი ფართობი დგება ხალხის სამსახურში.

რესპუბლიკის ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთი მთავარი წყაროა მოსახლეობისა და შრომითი რესურსების სწრაფი ზრდა, რომელიც ამჟამად წელიწადში სამ პროცენტს შეადგენს. ეს მაჩვენებელი თითქმის სამჯერ აღემატება შესაბამის მაჩვენებელს მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

ყველა ეს და მძლავრ სამრეწველო პოტენციალთან შეერთებული მეურნეობრივი ზრდის სხვა წინამძღვარები განსაზღვრავს კიდევ უზბეკეთის როლს ქვეყნის ერთიან სახალხო მეურნეობის კომპლექსში.

მრავალფეროვანი დარგებიდან, რომლებიც დღევანდელი რესპუბლიკის სახალხო მეურნეობის სტრუქტურას შეადგენენ, გამოირჩევა სამი ძირითადი კომპლექსი: მეგაბმეობის (აერთიანებს ბამბის მოყვანის, აღებისა და გადამუშავების დარგებს), ფერადი მეტალურგიის და, ბოლოს, გაზქიმიური მრეწველობის კომპლექსები.

მეგაბმეობა უზბეკეთის სოფლის მეურნეობის წამყვანი დარგია. რესპუბლიკა იძლევა ბამბის საკავშირო წარმოების ორ მესამედს.

უკანასკნელ წლებში უზბეკეთი წელიწადში რამდენიმე მილიონ ტონა ბამბას აწარმოებს. გადიდებული ეალდებულებანი აკისრეს რესპუბლიკის მშრომელებმა. მათ გადაწყვიტეს: მეთრთმეტე ხუთწლედში მილიონობით ტონა ბამბა აწარმოონ.

ღონისძიებანი, რომლებიც ახლა რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის შემდგომ აღმავლობისათვის ხორციელდება, უზბეკეთ მეგაბმეთა დიდი ოსტატობა და შინდრის შრომელთა ენთუზიაზმი იმის გარანტიაა, რომ ეს მაღალი მიზნიც წარმატებით იქნება დაძლეული.

გაზის უმდიდრესი საბადოების აღმოჩენამ, გაზმომპოვებელი მრეწველობის გაჩენთანერამ უზბეკეთი ჩვენს ქვეყანაში სათბობი რესურსების ერთ-ერთ ცენტრად აქცია, გაზის მოპოვებისა და მისი მარგის მიხედვით რესპუბლიკას ქვეყანაში მეოთხე ადგილი უკავია. უკვე მოქმედებს გაზსადენი შუა აზიაცენტრი, ბუხარა-ურალი, ბუხარა-ტაშკენტი-ფრუნზე — ლ ა ათა.

გაზის მრეწველობის განვითარებამ, თავის მხრივ, ბიძგი მისცა ელექტროენერგეტიკის, ქიმიური მრეწველობის, ფერადი მეტალურგიის და, გაზქიმიური მრეწველობის კომპლექსებში.

ფერადი მეტალურგიის კომპლექსი.

ამ კომპლექსის ბაზაზე ბევრ ადგილას ფერადი მეტალურგიის ინდუსტრიული ბაზა ჩამოყალიბდა. ეს ბაზა ეფუძნება ადგილობრივ ნედლეულ-ბაზას, ენერგეტიკულ ბაზასა და ადგილობრივ ადამიანურ რესურსებს. ეს ბაზა ეფუძნება ბევრ ფერადი ლითონის, ენერგეტიკული ნედლეულის, ენერგეტიკული ბაზის, ადგილობრივ ადამიანურ რესურსებს. ეს ბაზა ეფუძნება ბევრ ფერადი ლითონის, ენერგეტიკული ნედლეულის, ენერგეტიკული ბაზის, ადგილობრივ ადამიანურ რესურსებს.

გუშინ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა სამეცნიერო სესია, რომელიც მიეძღვნა რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო წევრის თეიმურაზ ბაგრატიონის დაბადების 200 და რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრის მარი ბროსეს დაბადების 180 წლისთავს.

ცნობილმა ქართველმა, საბჭოთა და უცხოელმა მეცნიერებმა სესიაზე წაიკითხეს მოხსენებები ქართველი ეროვნული მეცნიერულ-ლიტერატურული მოღვაწეობაზე.

როგორც ჩვენმა მკითხველებმა იციან, 17 სექტემბერს გაზეთი „კომუნისტში" დაიბეჭდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოცენტ ბ. კილანავას წერილი მარი ბროსეს დაბადების 180 წლისთავთან დაკავშირებით.

დღეს კი გთავაზობთ პროფესორ გ. შარაძის წერილს, რომელიც ეძღვნება თეიმურაზ ბაგრატიონის დაბადების 200 წლისთავს.

ქართველოლოგიის მესაძირკვლე

პირველი ქართველი აკადემიკოსის თეიმურაზ ბაგრატიონის დაბადების 200 წლისთავის გამო

ქვეყნა საქართველომ, ვახუშტის შემდეგ, ახალ ეპოქაში არიცის თეიმურაზ ბაგრატიონზე უფრო დიდი მეცნიერის სახელი!

თეიმურაზ ბაგრატიონი (1782-1846) პირველი ქართველი აკადემიკოსი და ჩვენს დროში აღორძინებული ახალი ქართული მეცნიერების ერთ-ერთი დიდი წინამორბედია. აკადემიკოს მარი ბროსესთან ერთად თეიმურაზ ბაგრატიონი არის პეტერბურგის ქართველოლოგიური სკოლის შემქმნელი და, ამდენად, ქართველოლოგიის, როგორც მეცნიერების ერთ-ერთი პირველი მესაძირკველი.

თეიმურაზ ბაგრატიონი მეცნიერი ენციკლოპედიისტია: ისტორია, ლიტერატურა, პოეტიკა, რუსთველოლოგია, ლექსიკოგრაფია, ფოლკლორისტიკა, წყაროთმცოდნეობა, გრამატიკა, ნუმიზმატიკა, სფრაგისტიკა... — აი, ქართველოლოგიის ის დარგები, რომელთა შემდგომ გაღორძავებულ კალეიდოსკოპებად და მეცნიერულ წინსვლას შესწორა მან მთელი თავისი სიცოცხლე, ნიჭი და ენერგია. ამასთან, თეიმურაზი იყო ძველი ქართული ხელნაწერი და ნაბეჭდი წიგნების დაფუძნებელი შემკრებ-გადამწერი და მეცნიერი

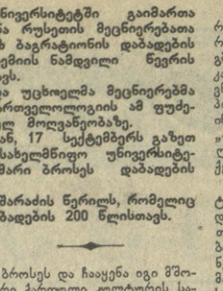

ბიბლიოგრაფი, მოგზაურ-გეოგრაფი, პოეტი, დრამატურგი და მთარგმნელი, ქართველოლოგთა და მწერალ-მოაზროვნეთა ახალი და საუკეთესო თაობის — მარი ბროსეს, დავით ჩუბინაშვილის, პლატონ იოსელიანის, სოლომონ დოდოშვილის, სოლომონ რაზმაძის აღმზრდელი და მასწავლებელი.

აკადემიკოსმა მარი ბროსემ მოგვცა თავისი მასწავლებლისა და ქართველოლოგიაში მისი პირველი ფეხისამდგმელის აშვიათი სიზუსტითა და გულწრფელობით დახატული პორტრეტი: „მე არ შემიძლია განუცვიფრებლად წარმოთქვა თეიმურაზ ბატონიშვილის სახელი, რომელშიც მაღალი ზნეობა შეეთანხმება განათლებულ ბერძენ ეპიკოსს და ბრეცერებასთან, რომეიც მწერლობით შრომაში პოულობს ეპოდილურ ბალურობას, ბერძენ მიზანი არის თავისი შრომით უკვდავყოს ხსენება თავისი ერისა, რომლის მდაბალ მოწყდედ, სვინდისის ქვეშ ენდა ვოქვი — აღეიარებ ჩემს თავს... და თუ როგორიმე მოეწონოთ ქართველთა ბეჯითობისა ჩემისა მცირეი ნაყოფი, ვაღვაერები, მაღლის ხმით ვემიდწოდი: ამისი მოვალე ვარ ბატონიშვილის თეიმურაზის სწავლისა".

თეიმურაზ ბაგრატიონი დაბადა 1782 წლის 23 აპრილს (ძვ. სტილით) თბილისში. იგი საქართველოს უკანასკნელი მეფის — გიორგი XII უფროსი შვილი იყო ქეთევან ანდრონიკაშვილისაგან. მისთვის სახელოვან პაპას — ერეკლე მეორეს თავისი მამის — მეფე-პოეტ თეიმურაზ მეორის სახელი დაერქმევინა და არც მერე დაუკლია დედით ადრე დობილებული პატარა უფლისწულისთვის სიყვარული და მზრუნველობა.

თეიმურაზის სწავლა-აღზრდას ხელმძღვანელობდნენ ცნობილი ქართველი მწერლები, პოეტები და მეცნიერები — თელავის სემინარიის რექტორი დავით ალექსიმესხი(შვილი, დავით ჩოლოყაშვილი, პეტრე ლარაძე, აგრეთვე მისი უფროსი და უგანათლებულესი მამები — დავით და იოანე ბაგრატიონები.

1795 წელს თეიმურაზ ბაგრატიონი მომსწრე გახდა დიდი ეროვნული ტრაგედიისა — ალა-მაჰმად ხანის მიერ თბილისის საშინელი აოხრება-განადგურებისა, რომლის სანდო მეცნიერული სურათი მან დოკუმენტურად შემოგვიანახა (იხ. მისი „ალა-მაჰმად ხანის მიერ შეპყრობა ტფილისისა"). 13 წლის უფლისწული ხომ პირადად ესწრებოდა კრწანისის უთანასწორო ბრძოლას!

საქართველოს რუსეთთან შეერთების შემდეგ, სხვა ქართველ ბატონიშვილთან ერთად, თეიმურაზსაც საბოლოოდ თავისი ცხოვრება რუსეთს დაუკავშირა: 1811 წლიდან მოყოლებული გარდაცვლებამდე — 1846 წლის 25 ოქტომბრამდე მთელი თავისი შეგნებული სიცოცხლე მან პეტერბურგში გაატარა. სწორედ აქ გაჰალა თეიმურაზმა მთელი ძალთა სამეცნიერო და სამწერლო მოღვაწეობა, აქედან დაუკავშირდა იგი ჯერ ისევ პაპიაზმი მოღაწე ახალგაზრდა ფრანგ ორიენტალისტს

საყურადღებოა თეიმურაზ ბაგრატიონის ნაშრომებიანი მხატვრული მემკვიდრეობა და მთარგმნელობითი მოღვაწეობა. მის კალამს„ეკუთვნის ქართული ეროვნული დრამატურგიის ერთ-ერთი პირველი ძეგლი „სამსახეობა რაინდისა", მითოლოგიური პოემა „ოქროს ვაშლი" და ლირიკული ლექსები, აკროსტიხები, ანბანთქმანი, იამბიკოები...

თეიმურაზ ბაგრატიონის პოეტური მემკვიდრეობა ეგრეთ წოდებული გარდამავალი ხანის ქართული შემოქმედებითი მიღწევების ფონზე უეჭველად ინარჩენებს საკუთარ იდეიდეალობას, მასში თვალნათლივ ამოიკითხავთ სამშობლოდან მოშორებული პოეტის სულიერ მღელვარებას, ერონობთან ეგოკის მაჯისცემას, ამ ნაწარმოებთა წარმომშობ ლიტერატურულ გარემოს და ისტორიულ ეთოსებს.

თეიმურაზ ბაგრატიონმა მრავალსაუკუნოვანი შშობლიური ლიტერატურის საუნჯე გამოდიდა ევროპული და აღმოსავლური მწერლობის ბევრი პირველხარისხოვანი ძეგლის ქართულ ენაზე გადმოღებითაც, რაშიც მას ხელს უწყობდა აღმოსავლური და ევროპული ენების შესანიშნავი ცოდნა. სხვადასხვა დროს თეიმურაზს უთარგმნია არისტოტელე და ტაციტუსი, ციცერონი და ვოლტერი, პუშკინი და ჯემს მორიეი, აგრეთვე რომაული და ფრანგული (მათ შორის ნაპოლეონის) სამხედრო ხელოვნების ტრაქტატები, ანუშრეგან სპარსთა მეფის „ათინ ბვერგეინნი", დოსთოეფს პატრიარქის „იერუსალიმის სამპატრიარქოს ისტორია", ხოლო სპარსულად და თურქულად ქართულიდან თარგმნა „დავითნი" და „სიმენ მოციქულთა" და ა. შ.

მაინც განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს სწავლული ბატონმა-მეცნიერ შვილების დაბოცვის ეკონიპიდეკეული ტრაგედიას და სხვა ანტიკური პირველწყაროების მოშველიებით მედეა შვილების მკვლელად არც გამოიყვანა.

თავისი კალამი სკადა თეიმურაზ ბაგრატიონმა მოგზაურული ეანრის ლიტერატურაშიც. ამ მხრივ, ალსანშმაგია მისი „სპარსული დღიურები" ანუ „სისტლოთ ნაწერი ფეკრანი", „მოგზაურობა ტფილისიდამ პეტერბურგამდის", „მოგზაურობა ჩემი ეგროპაისა და სხვათა და სხვათა ადგილთა", რაც შეეხება თეიმურაზ ბაგრატიონის მიერ შედგენილ თავის „წიგნსაცავის კატალოგს", იგი საყოველთაოდ არის აღიარებული ქართული ბიბლიოთეკოლოგიისა და ბიბლიოგრაფიის შეხაძენად. აქვე უნდა მოვიგონოთ თეიმურაზ ბაგრატიონის წერილები აკადემიკოს მარი ბროსესადმი, რომელიც ქართული ეპისტოლარული ლიტერატურის ნამდვილი მშვენებაა.

საგანგებო ყურადღებას იმსახურებს თეიმურაზი, როგორც ლექსიკოგრაფი: თვალსაჩინო ისტორიკოსი და ლიტერატორი, ქვეყანა ქართული მწერლობის აეტორიტეტული მკვლევარი, მრავალ უცხო ენასა და დამწერლობას დაუფლებული, იგი, ამავე დროს, შობილიური ენის ღრმა მცოდნედ და მის დაფუძალავ მოამაგედაც მოგვევლინა. ამაში თვალნათლივ გვარწმუნებს თეიმურაზ ბაგრატიონის ლექსიკოგრაფიული მემკვიდრეობა, რომელიც უკვე ერთად თავმოყრილი და გამოცემული „წიგნნი ლექსიკონნის" სახით (თბ., 1979).

თეიმურაზ ბაგრატიონის მრავალმხრივ მოღვაწეობაში განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს ქართული ანბანისა და მისი წარმოშობის საკითხს. ამის თაობაზე თეიმურაზის დიდად საყურადღებო შრომის ერთი ნაწილი მ. ბროსეს ფრანგულად დაბეჭდა პარიზში 1836 წელს, ხოლო ქართულად ჩვენ გამოვაქვეყნეთ 1972 წელს (იხ. თეიმურაზ ბაგრატიონი, თბ., 1972, გვ. 122-127). თეიმურაზ ბაგრატიონმა დიდი ამაგი დასდო აგრეთვე ქართული დამწერლობის მოვლისა და პატრონობის საქმეს. იგი ცდილობდა მის მიერ გადაწერილ-გამრავლებულ ხელნაწერებში დაეცვა და ეხმარა ქართული ანბანის ორიგე სახეობა. აკადემიკოს აკაკი შანიძის სიტყვით, „თეიმურაზ ბაგრატიონი მხურვალე მიმდევარი იყო მთავრულების ხმარებისა". ქართული დამწერლობის მაღალი კულტურის შენარჩუნებისათვის დაუცხრომელმა ბრძოლამ თეიმურაზ ბაგრატიონი იმთავითვე მიიყვანა ქართული ბეჭდური შრიფტის ახალი სახეობის შექმნის აუცილებლობამდე: თეიმურაზის მიერ შედგენილი ქართული ანბანის ნახაზების მიხედვით და მის მიერვე გაფორმული ხარჯით მ. ბროსემ პარიზის საუკეთესო დელეიფონის ასოთჩამომსახდელ ქარხანაში დაამზადა პუანსონები, ხოლო შემდეგ, მათი მიხედვით, მატრიცები. ეს უსამაზეხი ქართული ბეჭდური შრიფტი საბოლოოდ შეიძინა პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიამ და ამიტომ „აკადემიურის" სახელით აოის ცნობილი. პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიის სტამბიდან გამოსული ქართული წიგნებიც სწორედ ამ შრიფტით აოის დაბეჭდილი. საკვირაოა ეს შრიფტი აღდგენილ იქნეს თანამედროვე საშრიფტო მეურნეობაში.

მადლიერი შთამომავლობა ყოველთვის დიდი ინტერესით ეკიდებოდა და ეკიდება სწავლული ბატონშვილის ცხოვრებისა და მისი მდიდარი ისტორიულ-ლიტერატურული მემკვიდრეობის შესწავლის, რაშიც თავანთნი საპატო ფელიანები შეიტანეს დ. ბაქრაძემ, ალ. ცაგარელმა, პ. კარბელაშვილმა, შ. მუსხიანმა, ს. იორდანიშვილმა, ალ. ბარამიძემ, გ. ამეფოდოვმა, ს. ყუბანეიშვილმა, ს. ცაბიაელმა, ი. მეგრელიძემ, ტ. ოუნანიძემ, ო. ოინიელმა, ვ. ბალუმმა, ნ. მაჭახოძემ, ვ. გორდეზიანმა, ბ. მიქაძემ, ალ. ბარამიძემ, ა. აბრამოშვილმა, ლ. მენაბდეზემ, შ. ხანთოძემ, თ. ენუქიძემ, ი. ტაბაღუაშ და სხვებმა. თეიმურაზ ბაგრატიონის ცხოვრების და შემოქმედების მიეძღვნა ჩვენი სამეცნიოანი მონოგრაფია „თეიმურაზ ბაგრატიონი" (თბ., 1972, 1974 წწ).

დღეს, როდესაც აღენიშნავთ თეიმურაზ ბაგრატიონის დაბადების 200 წლისთავს და ვემზადებით გეორგიევსკის ტაძრის 200 წლისთავისათვის, საჭიროდ მიგვაჩნია თეიმურაზ ბაგრატიონის საცხოვრებელ სახლ ლენინგრადში (როგორც ამ უკანასკნელ ხანს დადგინდა, ვასილის კუნძოფის მცენრე ხაზის № 4) გაუკეთეს მემორიალური დაფა, ხოლო ახლო მომავალში, მოსკოვის ეგრეთ წოდებული ბაკარისეული სახლის მსგავსად, აქ გაეხსნათ პეტერბურგის ქართული ახალშენის ისტორიის უნუფანიშნავესი კერა და ჩვენი ხალხების მრავალსაუკუნოვანი მეგობრობის ნიშანსვეტი ნევისპირა ქალაქში. ამას გარდა, მიზანშეწონილია მარი ბროსესთან ერთად საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიაში დაიდგას თეიმურაზ ბაგრატიონის, აგრეთვე პირველი ქართველი აკადემიკოსის, ბიუსტი. ამით ნათანდო პატივი მოგვაქვი გამოჩენილი ქართველი მეცნიერის, ჩვენი ეროვნული სულიერი კულტურის ერთ-ერთი უბრალოდ ესაზეიმოდ ერთ-ერთ ბრეგეინ ბატონიშვილ ბაგ-ბატონიშვილ ბაგ-ბატონიშვილ ბ. ბ. ბ.